

สิทธิมนุษยชน สิทธิพลเมือง และสิทธิทางสังคม Human Rights, Civil Rights and Social Welfare Rights

พงษ์เทพ สันติกุล (Pongthep Suntigul)

รองศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Assoc. Prof. Dr., Faculty of Social Administration, Thammasat University

บทคัดย่อ

สิทธิมนุษยชน สิทธิพลเมือง และสิทธิทางสังคม แม้จะถูกเรียกชื่อแยกจากกันและต่างมีความหมายตัวเองอย่างสมบูรณ์ แต่ในความเป็นจริงแล้ว สิทธิทั้งสามเกี่ยวข้องและมีที่มาจากแหล่งเดียวกัน คือ สิทธิตามธรรมชาติ ความต้องการหลีกเลี่ยงจากความกลัว และการสร้างความมั่นคงให้กับมนุษย์ พัฒนาการของสิทธิทั้งสามมีมาเป็นเวลานานจนได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ โดยปราศจากการตั้งคำถามถึงหลักการพื้นฐาน สิทธิเหล่านี้ทางหนึ่งเป็นสิทธิของพลเมืองที่พึงได้รับจากสถานะความเป็นพลเมืองแห่งรัฐและพลเมืองโลก อีกทางหนึ่งเป็นเครื่องวัดความสามารถของรัฐบาลในการดำเนินภารกิจสร้างและส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมแห่งความเสียอย่างมั่นคงและมีคุณภาพตามมาตรฐานสังคมของประเทศและของโลก

คำสำคัญ: สิทธิมนุษยชน, สิทธิพลเมือง, สิทธิทางสังคม

Abstract

Human rights, civil rights and social welfare rights, even though they are called separate and different, have their own meaning. But in fact. The three rights involved and are derived from the same source. There are natural rights, the need to escape from fear, and security for humans. The development of the three rights has long been accepted internationally without questioning the basic principles One dimension of these rights is the right of citizens to obtain status as a citizen of

พงษ์เทพ สันติกุล

the state and a citizen of the world. Another dimension is to measure the ability of the government to carry out its mission of creating and fostering people to live in a stable and quality society that meets the social standards of the country and of the world.

Keywords: Human rights, Civil rights, Social welfare rights

บทนำ

มนุษย์มีความกลัวตลอดเวลาไม่ว่าสมัยที่ยังไม่เข้าใจธรรมชาติ ไม่สามารถควบคุมธรรมชาติ ได้หรือในสมัยที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความกลัวของมนุษย์ มีทุกระดับตั้งแต่กลัวตาย กลัวการสูญเสียสิ่งที่รัก หวงแหน และเป็นเจ้าของ กลัวการถูกรุกราน กลัวถูกตอบโต้เมื่อเป็นผู้รุกราน เพราะมนุษย์มีความกลัว มนุษย์จำต้องแสวงหาความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งเป็นหลักประกันขั้นต่ำ ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต การดำรงชีพ ประกอบอาชีพ และทรัพย์สินทั้งที่เป็นความมั่นคงปลอดภัยภายในสังคมและจากการรุกรานของพลังภายนอกสังคม (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2530)

ความต้องการของมนุษย์ในการแสวงหาความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และความต้องการดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีก่อให้เกิดความเชื่อในเรื่องความชอบธรรม ขึ้นพื้นฐานตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการกำเนิดของมนุษย์

มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเพื่อความมั่นคงและปลอดภัย สอดคล้องกับสัญชาตญาณ การเป็นสัตว์สังคม ในการมาอยู่ร่วมกันมนุษย์จำเป็นต้องสละสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติที่ติดตัว มาแต่กำเนิดบางประการให้กับผู้ปกครองเพื่อให้สังคมสงบสุขเป็นระเบียบ เป็นที่มาของภารกิจ ของผู้ปกครองที่ต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติที่เหลืออยู่ ให้สอดคล้อง กับเจตนารมณ์เบื้องต้นของการมาอยู่ร่วมกันของมนุษย์

สิทธิ

ความชอบธรรมขั้นพื้นฐานหรือสิทธิธรรมชาติเป็นสิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ได้แก่ สิทธิ ในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย และความเสมอภาค เป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่สามารถถ่ายโอนแก่กันได้ และ ผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ สิทธิธรรมชาติมีที่มาหลายทาง เช่น **หลักของเหตุและผล (Rationalism)** มาจากแนวคิดกฎหมายธรรมชาติ โดยคิดจากหลักเหตุผลทั่วไปว่ามนุษย์ควรมีสิทธิขั้นพื้นฐานใดบ้าง

เช่น การได้รับความมั่นคงในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ฯลฯ **หลักความชอบธรรม (Legitimism)** เป็นหลักการรักษาสีทธิขั้นพื้นฐานที่กล่าวว่า ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะเปลี่ยนแปลงหรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นและสถาปนารัฐใหม่ขึ้นมาได้ **หลักปัจเจกชนนิยม (Individualism)** ที่กล่าวว่า สิทธิธรรมชาติเกิดขึ้นพร้อมการมีสภาพบุคคล ไม่สามารถเพิกถอนหรือถ่ายโอนแก่ผู้ใดได้ รัฐไม่สามารถออกกฎหมายที่ขัดแย้งกับสิทธิธรรมชาติได้ (อูทมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561)

มีการให้ความหมายของ “สิทธิ” ไว้หลากหลายความหมาย เช่น สิทธิหมายถึงอำนาจอันชอบธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) สิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรมตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ (สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน พ.ศ. 2536)

สิทธิสามารถจำแนกออกได้ 2 ประเภท คือ

1) สิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) หมายถึง สิทธิที่กฎหมายให้การรับรองคุ้มครองสามารถพิสูจน์โต้แย้ง และบังคับให้เป็นไปตามสิทธิได้จริง เช่น สิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ ฯลฯ

2) สิทธิทางจริยธรรม (Moral Rights) เป็นสิทธิในอุดมคติเกิดขึ้นพร้อมกับความเป็นมนุษย์ สิทธิทางจริยธรรมขาดสภาพบังคับตามกฎหมาย แต่ถ้าสิทธิทางจริยธรรมใดกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองสิทธินั้นจะกลายเป็นสิทธิตามกฎหมาย เช่น สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิได้รับการศึกษา ฯลฯ

สิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) จำแนกสิทธิมนุษยชน ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) สิทธิทางแพ่งและทางการเมือง (Political and Civil Rights) เป็นสิทธิธรรมชาติที่มีมาแต่ดั้งเดิม ปรากฏในข้อบัญญัติข้อ 1-21 ประกอบด้วย สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหว สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน สิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม สิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิเลือกนับถือศาสนา สิทธิในการแสดงออกอย่างเสรี สิทธิในการลี้ภัย สิทธิของผู้ถูกระงับการทรมาน ฯลฯ

2) สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานที่พึงมี เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า หากมีการล่วงละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมาย

สิทธิมนุษยชนในสมัยโบราณถูกกำหนดขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิการใช้อำนาจรัฐแทรกแซงสิทธิของบุคคลอันเป็นที่มาของความเชื่อเรื่องปัจเจกชนนิยม (Individualism) โดยให้คำอธิบายว่า

พงษ์เทพ สันติกุล

กฎหมายธรรมชาติที่รับรองสิทธิมนุษยชนเป็นกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ที่พระเจ้าประทานให้มนุษย์ และเป็นกฎหมายที่มีอำนาจสูงสุด รัฐจะตรากฎหมายที่ขัดแย้งกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ แม้ว่าต่อมาสังคมให้ความสำคัญกับหลักเหตุผลมากกว่าความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพระเจ้า กฎหมายธรรมชาติดังนี้ได้รับการยอมรับในฐานะกฎของเหตุผลในทางโลกที่มีขึ้นเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของบุคคล

Thomas Hobbs (1651 cited in Springborg, 2007) กล่าวในหนังสือ Leviathan ไว้ว่า “ในสภาวะที่ยังไม่มีสังคม มนุษย์มีชีวิตอยู่ในธรรมชาติด้วยความหวาดกลัว เห็นแก่ตัว และชอบใช้ความรุนแรง เป็นสภาวะของอนาธิปไตย ด้วยความจำเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาวะอันเลวร้าย มนุษย์จึงรวมตัวกันขึ้นเป็นสังคม และทำความตกลงมอบสิทธิตามธรรมชาติของตนบางส่วนให้กับ รัฐควบคุมดูแล เพื่อไม่ให้เกิดสภาวะที่เป็นอนาธิปไตยได้อีก” เช่นเดียวกับ John Locke (1690 cited in Davidson, 1982) กล่าวไว้ในหนังสือ The Second Treaties of Government ไว้ว่า “มนุษย์ในสภาวะธรรมชาตินั้นเป็นสภาวะแห่งสันติสุข ต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเสมอภาคและเป็นอิสระ มีสิทธิที่สำคัญ 3 ประการ คือ สิทธิในชีวิต สิทธิภาพ และทรัพย์สิน ภายใต้การควบคุมของกฎแห่งธรรมชาติ การล่วงละเมิดสิทธิที่มนุษย์มีอยู่ตามธรรมชาติจะถูกลงโทษโดยการแก้แค้นทดแทน จากผู้เสียหายหรือญาติมิตรของผู้เสียหาย” ซึ่ง Locke เรียกว่า “ความยุติธรรมส่วนตัว” (Private Justice) เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมและยินยอมอยู่ใต้อำนาจรัฐซึ่งรับมอบหมายให้ปกป้องคุ้มครองสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน มนุษย์จำต้องสละสิทธิตามธรรมชาติบางส่วนของตนเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขและคงสิทธิธรรมชาติอื่นไว้ได้ หากรัฐใช้อำนาจละเมิดสิทธิประชาชน เกินกว่าสิทธิที่ได้รับมอบหมายแล้ว ประชาชนก็มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะล้มล้างรัฐบาลและจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ได้

Jean Jacques Rousseau (Wright, 2008) กล่าวไว้ในหนังสือ The Social Contract ว่า “สภาวะธรรมชาติของมนุษย์ เป็นสภาวะที่มีความสุขอย่างเหลือล้น มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นคนดี แต่เนื่องจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ได้แก่ ความแตกต่างในทรัพย์สิน สถานะทางสังคมและการศึกษา ทำให้มนุษย์กลายเป็นคนไม่ดี มนุษย์จึงมีเสรีภาพในการคัดเลือกรัฐบาลที่ดีและมีสิทธิล้มล้างได้หากรัฐบาลทำให้ประชาชนขาดความสุข ซึ่งถือเป็นสิทธิที่เขามีอยู่เดิมตามธรรมชาติ”

ในทัศนะของนักปรัชญาทั้งสามแม้ว่าจะมีความเห็นแตกต่างกันในสภาวะแรกเริ่มของมนุษย์ ซึ่ง Thomas Hobbs เชื่อว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติเห็นแก่ตัวและชอบใช้ความรุนแรง ในขณะที่ John Locke และ Jean Jacques Rousseau เชื่อว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติเป็นคนดี แต่มีสิ่งที่เหมือนกันคือ การให้ความสำคัญกับสิทธิของมนุษย์ที่มีมาตามกฎธรรมชาติเหนือสิทธิอื่นๆ แม้กระทั่งสิทธิของรัฐก็ไม่สามารถละเมิดและแทรกแซงสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ได้ ในทาง

กลับกันรัฐมีหน้าที่ทำให้สังคมสงบเรียบร้อยและประชาชนมีความสุข โดยประชาชนมีสิทธิจะถอดถอนลัทธิรัฐบาลที่ทำให้ประชาชนขาดความสุขและจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาใหม่ได้

ภารกิจของรัฐในการเสริมสร้างความสงบสุขเรียบร้อยแก่สังคม ทำให้รัฐมีอำนาจและเป็นผู้ผูกขาดการตรากฎหมายขึ้นมาบังคับใช้ในรัฐแต่เพียงผู้เดียว โดยการตรากฎหมายนั้นจะละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์มิได้ ประชาชนมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดมิเช่นนั้นจะถูกลงโทษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเช่นกัน กฎหมายที่รัฐตราขึ้นเป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมในระยะเริ่มต้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นข้อห้ามและให้ละเว้นการกระทำบางประการของมนุษย์ที่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้อื่นเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของสังคม ต่อมาเมื่อสังคมมีพัฒนาการและมีความมั่นคงแล้ว กฎหมายจึงขยายขอบเขตไปสู่การส่งเสริมการมีและใช้สิทธิขั้นพื้นฐานที่ซับซ้อนขึ้น เช่น สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางการเมือง และสิทธิทางสังคม

แนวคิดเสรีนิยมและปัจเจกชนนิยมแพร่หลายและได้รับการยอมรับกลายเป็นแนวคิดพื้นฐานสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมกับเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษและยุโรปในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ทำให้แรงงานมนุษย์กลายเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิต นำไปสู่การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การเอาเปรียบแรงงาน การใช้แรงงานเด็กและสตรี การใช้แรงงานสตรีแบบเลือกปฏิบัติ แรงงานต้องทนทำงานในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย ขาดความปลอดภัยและสุขภาพที่เหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในช่วงเวลานี้เองที่ Karl Marx (1848 อ้างถึงในอุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561, หน้า 46) นำเสนอ “คำประกาศลัทธิคอมมิวนิสต์” (The Communist Manifesto) ซึ่งปฏิเสธและต่อต้านลัทธิเสรีนิยม โดยให้ความสำคัญกับสังคมส่วนรวมมากกว่าปัจเจกชน เพราะปัจเจกชนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสังคม ปัจเจกชนมีสิทธิได้โดยผ่านการประสานประโยชน์ของชุมชนในสังคม สังคมรับประกันความเสมอภาคของสมาชิกชุมชน มนุษย์ในสังคมคอมมิวนิสต์มีสิทธิและความเป็นอยู่ที่เหมาะสมเท่าเทียมกัน มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพในการตัดสินใจปัญหาของส่วนรวมร่วมกันอย่างแท้จริง

ประเทศอังกฤษประกาศพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ (Bill of Rights) ในปี ค.ศ. 1689 ภายหลังจากประชาชนร่วมกันเรียกร้องให้พระมหากษัตริย์ในขณะนั้นคือ พระเจ้าเจมส์ที่ 2 ลดพระราชอำนาจลง และให้การคุ้มครองและรับรองสิทธิของประชาชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากไม่พอใจที่พระเจ้าเจมส์ที่ 2 ใช้พระราชอำนาจแทรกแซงอำนาจตุลาการ รัฐสภา และศาสนา พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ นับเป็นกฎหมายจำกัดการใช้อำนาจของกษัตริย์ฉบับแรกของโลกที่ได้มาด้วยความเรียบร้อยปราศจากความรุนแรง ข้อบัญญัติในกฎหมายจำกัดการใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ในด้านต่างๆ ได้แก่ อำนาจการยับยั้งหรือยกเว้นกฎหมาย อำนาจการเก็บภาษี

พงษ์เทพ สันติกุล

อำนาจการจัดตั้งศาลพิเศษ การแทรกแซงการคัดเลือกลูกขุนในกระบวนการพิจารณาคดี และการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา รวมทั้งให้สิทธิแก่ประชาชนในการถวายฎีการ้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์และให้สิทธิป้องกันตนเองของผู้นับถือนิกายโปรเตสแตนต์

ประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศแยกตัวออกจากการเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 1776 และมอบหมายให้ Thomas Jefferson จัดทำคำประกาศอิสรภาพ (The Declaration of Independent) ยึดหลักการแห่งสิทธิตามกฎธรรมชาติ และประกาศเอกสารดังกล่าวในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 มีข้อความสำคัญคือ “เราถือข้อเท็จจริงอันที่ประจักษ์ในตัวเองแล้วว่า มนุษย์ทุกคนถูกสร้างสรรค์โดยพระเจ้าอย่างเท่าเทียมกัน พระองค์ได้ประทานสิทธิบางประการที่มีอาจถูกพรากไปได้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพและการแสวงหาความสุข เพื่อที่จะปกป้องและคุ้มครองสิทธิเหล่านั้น จึงจัดตั้งรัฐบาลที่ชอบธรรมโดยความยินยอมของผู้ถูกปกครอง เมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลเป็นผู้ทำลายจุดมุ่งหมายเหล่านี้ ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยชอบที่จะเปลี่ยนแปลงหรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นเสียได้และสถาปนารัฐบาลขึ้นใหม่ เพื่อให้ดำเนินตามหลักการและมีอำนาจสร้างสรรค์ความปลอดภัยและความผาสุกให้เกิดขึ้นได้”สาระสำคัญของคำประกาศนี้คือ การรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนอเมริกันในการก่อตั้งและนับถือศาสนา การป้องกันตนเองและการได้รับการคุ้มครองป้องกันการคุกคามจากภายนอกโดยกองกำลังทหาร สิทธิในร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สิน สิทธิในกระบวนการพิจารณาคดี สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ และสีผิว และการห้ามการมีทาสไม่ว่าโดยบังคับหรือสมัครใจ

ประเทศฝรั่งเศสในรัชสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เกิดปัญหาทางสังคมและความขัดแย้งระหว่างชนชั้นในสังคมที่แบ่งแยกเป็นชนชั้นพระมหากษัตริย์ ขุนนาง พระ และชนชั้นสามัญชน ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจตกต่ำที่ส่งสมมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทำให้เกิดการปฏิวัติล้มล้างสถาบันกษัตริย์โดยสามัญชนในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 และจัดทำปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง (The Declaration of the Rights of Man and Citizen) ในปีเดียวกัน รวมทั้งสิ้น 17 มาตรา โดยให้คำจำกัดความกฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจปกครองกับเสรีภาพของพลเมืองมีใจความสำคัญคือ การรับรองและคุ้มครองสิทธิของพลเมืองในด้านต่างๆ ได้แก่ สิทธิในเสรีภาพ ทรัพย์สิน และความปลอดภัยจากการใช้สิทธิของฝ่ายปกครอง รวมทั้งสิทธิต่อต้านการใช้สิทธิเกินขอบเขตของฝ่ายปกครอง การรับรองความเสมอภาคทางกฎหมายของพลเมือง (อุดมศักดิ์ สิริพิงษ์, 2561)

กฎหมายทั้ง 3 ฉบับที่จัดทำขึ้นใน 3 ประเทศ ถือเป็นหลักฐานแสดงวิวัฒนาการของการรับและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่อ้างอิงกับกฎธรรมชาติในช่วงศตวรรษที่ 18 ของประเทศในแถบยุโรปที่

พัฒนาแล้ว ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ที่ยังไม่มีกำหนดกฎหมายขึ้นมารับรองสิทธิประชาชนและจำกัดอำนาจรัฐ ยังคงพบเห็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยรัฐ ด้วยการใช้อำนาจทางนิติบัญญัติในการตรากฎหมาย หรือใช้อำนาจในการบริหาร และตุลาการ รวมไปถึงการทำสงครามระหว่างคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ที่มีเป้าหมายกำจัดอีกฝ่ายหนึ่งให้สูญสิ้นไป

สิทธิมนุษยชนจึงเป็นประเด็นที่สหประชาชาติ (United Nations) ให้ความสำคัญ พิจารณาได้จากการกำหนดเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติเพื่อแสดงความมุ่งหมายในการส่งเสริมสนับสนุนให้รัฐสมาชิกตระหนักและเคารพต่อสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิอันเท่าเทียมกันของพลเมืองโลก แต่ด้วยความเป็นกฎบัตรที่ไม่ก่อผลผูกพันต่อรัฐสมาชิกและไม่มีสภาพบังคับเช่นเดียวกับกฎหมาย การดำเนินการบังคับต่อรัฐสมาชิกเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อพลเมืองจึงกระทำไม่ได้ จึงได้จัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 แม้ว่าปฏิญญานี้ไม่เกิดความผูกพันตามกฎหมายแต่เป็นเสมือนมาตรฐานการปฏิบัติของนานาประเทศที่ลงนามรับรองเพื่อการจัดระบบภายในรัฐของตนให้สอดคล้องกับแนวทางสากลสำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่กำหนดไว้ในปฏิญญา

ลักษณะสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 3 ประการ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไม่ใช่สนธิสัญญาแต่เป็นมาตรฐานร่วมกันของรัฐสมาชิก 2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไม่มีพันธผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศ 3) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนคือ เครื่องมือแปลความหมายกฎบัตรสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน (วิชัย ศรีรัตน์, 2551 อ้างถึงใน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2556)

เพื่อให้เกิดสภาพบังคับตามกฎหมายระหว่างประเทศ สหประชาชาติได้จัดทำกติการะหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศระบุดังสิทธิและวิธีการคุ้มครองสิทธิพร้อมมาตรการที่ก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐสมาชิกที่สำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights) และ 3) พิธีสารเลือกรับแห่งกติการะหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิทางแพ่งและการเมือง (Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political RIGHTS) ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงฉบับที่ 2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิสวัสดิการ ดังนี้

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเรื่องสิทธิที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตมนุษย์ ผ่านการรับรองจากสมัชชาสหประชาชาติเมื่อ

พงษ์เทพ สันติกุล

วันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1966 ได้รับการให้สัตยาบันและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1976 ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 บทบัญญัติในมาตรา 1 กำหนดให้นานาประเทศให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกัน ในด้านเศรษฐกิจและวิทยาการเท่าที่ทรัพยากรของตนจะเอื้ออำนวยให้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยเสรี

ส่วนที่ 2 มาตรา 2-5 ให้หลักประกันว่าสิทธิต่างๆ ที่ระบุไว้ในกติการะหว่างประเทศนี้ จะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เพศ ภาษา อุดมการณ์ทางการเมือง สัญชาติ พื้นฐานทางสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือ สถานะอื่นใด

ส่วนที่ 3 มาตรา 6-15 ให้ความคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการเลือก ประกอบอาชีพ สิทธิในการมีสภาพการทำงานที่ดีและได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม สิทธิในการก่อตั้งและ เข้าร่วมสหภาพแรงงาน สิทธิในการนัดหยุดงานตามที่กฎหมายแต่ละประเทศอนุญาต สิทธิในความมั่นคงทางสังคมและการประกันสังคม การให้ความคุ้มครองและช่วยเหลืออย่างกว้างขวางที่สุด แก่ครอบครัว การดูแลและให้การศึกษาแก่เด็ก สิทธิอันเท่าเทียมในมาตรฐานการครองชีพและ สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่อย่างต่อเนื่อง สิทธิที่จะบรรลุมาตรฐาน สูงสุด ซึ่งสุขภาพทางกายและจิตใจ สิทธิในการศึกษา สิทธิการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมและการใช้ ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เสรีภาพในการสมรสที่เกิดจากความยินยอมทั้งสอง ฝ่าย สิทธิได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่มารดาในระยะเวลาอันสมควรก่อนคลอดและหลังคลอด

ส่วนที่ 4 มาตรา 16-25 กำหนดวิธีปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิ โดยกำหนดหน้าที่ของรัฐภาคี ในการจัดทำรายงานมาตรการๆ ที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิตามกติการะหว่างประเทศ และภาระหน้าที่ ของเลขาธิการสหประชาชาติ และคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมในการทำรายงานหรือคำวินิจฉัย คำแนะนำ เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิตามกติการะหว่างประเทศนี้

ส่วนที่ 5 มาตรา 26-39 เป็นส่วนของพิธีการลงนาม การให้สัตยาบัน และการมีผลบังคับใช้ ของกติการะหว่างประเทศฉบับนี้

สิทธิพลเมือง

T.H. Marshall (Marshall, 1950) นำเสนอเรื่อง “ความเป็นพลเมือง” (Citizenship) ใน ปี ค.ศ. 1950 ซึ่งได้รับการยอมรับทั้งในแวดวงวิชาการและการปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ประเทศ อังกฤษนำมาเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการสังคมหลังสงครามโลก รวมทั้งเป็นแนว ทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการสังคมของประเทศในยุโรปอีกหลายๆ ประเทศ ผลงานของ

Marshall นับเป็นการสร้างความหมายใหม่ให้แก่แนวคิดพหุนิยม เสรีนิยม และเสรีนิยม ประชาธิปไตย (Moses, 2017)

อิทธิพลของแนวคิดความเป็นพลเมืองต่อมาส่งผลให้สวัสดิการสังคมไม่เป็นเพียงแต่การกระจายซ้ำทรัพยากร (Redistribution) จากคนกลุ่มหนึ่งที่มีสถานะทางสังคมที่ดีกว่ามาสู่คนอีกกลุ่มหนึ่งที่ด้อยกว่า เพื่อลดความยากจนเท่านั้น แต่กลายมาเป็นภารกิจของรัฐในการสร้างสิทธิทางสังคม (Social Rights) เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางสังคมแก่พลเมืองอย่างเท่าเทียม (Stephens, 2010) นอกจากนี้ การจัดสวัสดิการตอบสนองสิทธิทางสังคมของพลเมืองยังปฏิเสธวิธีการทดสอบสถิติ (Mean-test) เนื่องจากไปลดสถานะความเป็นพลเมืองของผู้รับสิทธิสวัสดิการให้ด้อยลง หรือกล่าวได้แบบกว้างว่า สวัสดิการสังคมที่ไม่ใช่สวัสดิการสังคมแบบทั่วถึง (Universal Social welfare) โดยไม่ผูกติดกับความสามารถในการจ่ายของผู้รับ ไม่ถือเป็นสิทธิทางสังคม รวมถึงปฏิเสธการจัดสวัสดิการสังคมที่อาศัยกลไกตลาด

การจัดสวัสดิการสังคมตามแนวคิดสิทธิทางสังคมของ Marshall ขยายขอบเขตไปถึงโอกาสประกอบอาชีพตามที่บุคคลต้องการ การจัดการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาเสริมสร้างทุนมนุษย์ภายใต้การดำเนินการหรือสนับสนุนจากรัฐในทุกระดับ การดำเนินนโยบายการจ้างและสร้างที่เป็นธรรม การได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง และการได้รับเงินยังชีพเมื่อเป็นผู้สูงอายุ

ความเป็นพลเมืองกำหนดสถานะของบุคคลในรัฐสมัยใหม่ (Modern Nation-state) Marshall (1950) จำแนกองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ความเป็นพลเมือง (Civil) การเมือง (Political) และสังคม (Social)

องค์ประกอบด้านความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย สิทธิที่จำเป็นแก่การใช้เสรีภาพของบุคคล ได้แก่ เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในความเชื่อ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสิทธิในกระบวนการยุติธรรมแตกต่างจากสิทธิอื่นๆ คือ เป็นสิทธิสำหรับการต่อสู้คดีและยืนยันสิทธิของตนเองในฐานะพลเมืองอย่างเสมอภาคกับบุคคลอื่น สถาบันที่ทำหน้าที่รักษาสิทธิพลเมือง คือ สถาบันศาลยุติธรรม Marshall เรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิพลเมือง” (Civil Rights)

องค์ประกอบด้านการเมือง หมายถึง สิทธิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง สิทธิการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วยความสมัครใจ สถาบันที่ทำหน้าที่ด้านนี้คือ รัฐสภา และสภาท้องถิ่น Marshall เรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิทางการเมือง” (Political Rights)

องค์ประกอบด้านสังคม หมายถึง สิทธิในการได้รับสวัสดิการด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม การมีส่วนร่วมในมรดกและความเจริญทางสังคม มีมาตรฐานการดำรงชีวิตในระดับมาตรฐานของสังคม สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ด้านนี้ คือ สถาบันการศึกษา และสวัสดิการสังคม Marshall เรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิทางสังคม” (Social Rights)

สิทธิ (Rights) ของ Marshall มีลักษณะสำคัญคือ 1) ไม่ขึ้นกับสถานะกำเนิดหรือชนชั้น แต่ถูกสร้างขึ้นด้วยหลักของเหตุผล 2) เป็นสิทธิของปัจเจกบุคคลไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มที่เป็นสมาชิก 3) โดยทั่วไปเป็นสิทธิที่ทุกคนได้รับอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ ยกเว้นสิทธิบางประเภท เช่น สิทธิจากการเป็นเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ฯลฯ 4) เป็นสิทธิระดับรัฐ บุคคลได้รับสิทธิจากรัฐในฐานะพลเมือง (Davy, 2014)

ในอดีตสถาบันทางสังคมเหล่านี้ยังคงอยู่รวมกันโดยไม่ได้แยกส่วน ทำหน้าที่ผสมผสานกัน ภายใต้การใช้พระราชอำนาจของสถาบันกษัตริย์ ส่งผลให้สิทธิที่เป็นองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองยังไม่ปรากฏชัดเจน ต่อมาเมื่อสถาบันหลักของสังคมทั้งสามของรัฐ (นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ) ถูกแยกออกจากกันเพื่อถ่วงดุลการใช้อำนาจและการตรวจสอบการใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สิทธิและสถาบันที่รองรับความเป็นพลเมืองถูกแยกออกจากกันและมีพัฒนาการที่ปรากฏชัดเจนขึ้นตามลำดับ

ผลจากการแยกบทบาทและหน้าที่ของสถาบันทางสังคมที่รองรับสิทธิทั้งสามของพลเมือง ส่งผลให้แต่ละส่วนมีพัฒนาการขึ้นอย่างรวดเร็วตามทิศทางของตน แม้ว่าการจัดตั้งสถาบันทางสังคม และการตรากฎหมายระดับประเทศทำให้เกิดระยะห่างระหว่างสถาบันทางสังคมที่รองรับสิทธิกับพลเมือง แต่นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนรูปและรับรองสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมืองที่เคยขึ้นอยู่กับสถานะของพลเมืองถูกกระจายสู่พลเมืองทั่วไปโดยไม่ยึดติดกับสถานะส่วนบุคคล ในขณะที่สิทธิทางสังคมได้รับการรับรองจากศาลยุติธรรม กล่าวได้ว่าพัฒนาการของสิทธิไม่เพียงแต่เกิดความตระหนักและยอมรับในสิทธิพลเมืองเท่านั้น แต่ทำให้รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้ประชาชนมีและใช้สิทธิเหล่านั้นได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึงด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า Marshall ไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย Elizabethan Poor Law ที่ตราขึ้นในรัชสมัยของพระราชินีอลิซาเบธ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ส่งผลด้านลบต่อประชาชน เช่น บทบัญญัติการทดสอบคุณสมบัติ (Mean-test) นอกจากจะทำให้เกิดชนชั้นในสังคมแล้วยังเป็นการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลงอีกด้วย รวมทั้งมาตรการฝึกออาชีพโดยใช้สถานะทางสังคมของประชาชนมาเป็นเกณฑ์กำหนดอาชีพ ถือเป็นภาระโทษและจำกัดการใช้สิทธิเลือกประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่ง Marshall เห็นว่าละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

สังคมศักดินา (Feudal Society) ในอดีต สถานะของบุคคลเป็นปัจจัยกำหนดรูปแบบและแหล่งของความยุติธรรมที่ได้รับรวมทั้งกำหนดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก กล่าวได้ว่าไม่มีหลักการแสดงถึงความเป็นธรรมที่เท่าเทียมระหว่างประชาชนที่มีสถานะทางสังคมที่แตกต่างกัน

พัฒนาการของสิทธิพลเมืองเริ่มต้นในศตวรรษที่ 12 เกิดการพัฒนาสองลักษณะควบคู่กันไป คือ การมารวมกันในเชิงภูมิศาสตร์ และการแยกออกจากกันในด้านหน้าที่ ในเวลานั้นอำนาจทางศาลอันเป็นแหล่งที่มาของสิทธิพลเมืองถูกใช้โดยพระมหากษัตริย์ การพัฒนาสถาบันศาลยุติธรรมให้เป็นสถาบันที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีการตรากฎหมายระดับประเทศมาใช้แทนการใช้อำนาจโดยรัฐบาลส่วนท้องถิ่น ทำให้สิทธิพลเมืองได้รับการรับรองเพิ่มขึ้น

ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสิทธิพลเมืองได้รับการพัฒนามากขึ้น ได้แก่ การพิจารณาคดีด้วยกระบวนการศาลยุติธรรม การให้สิทธิแก่ประชาชนเลือกนับถือศาสนาตามความเชื่อและความศรัทธา การยกเลิกการควบคุมการนำเสนอข่าวสารของสื่อสารมวลชน การยกสถานะของคนรับใช้ที่ไม่มีค่าจ้างแรงงานให้เป็นแรงงานรับจ้าง ฯลฯ ในเวลานี้เอง ศาลยุติธรรมเข้ามามีบทบาทต่อประชาชนทั้งในการพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และพิจารณาคดีที่เป็นการเรียกร้องสิทธิของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล

ในด้านเศรษฐกิจประชาชนมีสิทธิเลือกประกอบอาชีพตามความสนใจของตน การฝึกอาชีพตามกฎหมาย Elizabethan Statute of Artificers ที่ตราขึ้นในปี ค.ศ. 1819 กลับกลายเป็นภัยคุกคามสิทธิและสร้างชนชั้นทางสังคม เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้สถานะและแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนเป็นเกณฑ์กำหนดการได้รับการฝึกอาชีพและชนิดของอาชีพ รวมทั้งกำหนดระบบการควบคุมค่าจ้างแรงงานให้เป็นภารกิจของรัฐบาลส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสิทธิพลเมืองที่สำคัญ 2 ประการ คือ วัฒนธรรมดั้งเดิมและกฎหมายที่คุกคามหรือละเมิดสิทธิ ดังเช่น กฎหมาย Elizabethan Statute of Artificers ที่ถูกมองว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาสิทธิพลเมือง เพราะมีลักษณะเป็นการลงโทษและจำกัดการใช้สิทธิของประชาชน ทำให้กฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกไปในที่สุด (Marshall, 1950) พัฒนาการของสิทธิพลเมืองได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จสูงสุดเมื่อสตรีมีและใช้สิทธิได้เช่นเดียวกับบุรุษ

การพัฒนาสิทธิทางการเมืองเริ่มในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในขณะที่สิทธิพลเมืองได้พัฒนามาถึงจุดที่ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เป็นการพัฒนาโดยการกระจายสิทธิที่มีอยู่เดิม ซึ่งก่อนหน้านี้จำกัดอยู่เพียงอภิสิทธิ์ชนบางกลุ่มให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป (Marshall, 1950)

ประเทศอังกฤษตราพระราชบัญญัติการปฏิรูป 1832 (The Reform Act 1832) ขึ้นมาเพื่อปฏิรูปสิทธิทางการเมืองของประชาชน แม้ว่าการใช้สิทธิทางการเมืองยังคงจำกัดอยู่กับประชาชนบางกลุ่ม แต่พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้งและเพิ่มคุณสมบัติและจำนวนประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง อันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจของอังกฤษไปสู่ระบบทุนนิยม ทำให้อภิสิทธิ์ชน

พงษ์เทพ สันติกุล

เจ้าของที่ดินเดิมนำที่ดินออกมาให้บุคคลอื่นเช่าเพื่อประกอบอาชีพ เกิดชนชั้นใหม่เป็นกลไกสร้างความเจริญแก่ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลอังกฤษอนุญาตให้ชนชั้นที่เกิดขึ้นใหม่ใหม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้

พระราชบัญญัติการปฏิรูป 1832 ทำให้พระราชอำนาจของกษัตริย์ลดน้อยลงจากการขยายสิทธิการเลือกตั้งให้ประชาชนกลุ่มใหม่ ผลักดันให้กลุ่มการเมืองรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง ส่งผลให้สภาสามัญกลายเป็นสถาบันหลักที่มีอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2548) อ้างถึงใน อรณิข รุ่งธิพานนท์, 2553) แต่กฎหมายปฏิรูปฉบับนี้กลับไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอังกฤษในขณะนั้นมากนัก และถูกมองว่าเป็นเรื่องน่ารังเกียจ ต่อมาภายหลังจึงได้รับการยอมรับและนำมาใช้มากขึ้นในศตวรรษที่ 20

การพัฒนาสิทธิทางการเมืองในศตวรรษที่ 19 ถือเป็นจุดเริ่มต้นการรับรองสิทธิของประชาชนในการประกอบอาชีพ การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้จำกัดอยู่เพียงอภิสิทธิ์ชนผู้มีสถานะทางสังคมโดยกำเนิดสูงเท่านั้น หรือกล่าวได้ว่า “สิทธิพลเมืองก่อให้เกิดสิทธิทางการเมือง”

สิทธิทางสังคม

พัฒนาการของสิทธิทางสังคม (Social Rights) เกิดในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ภายหลังจากสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมีพัฒนาการมาในระดับหนึ่งแล้ว สิทธิทางสังคม (Social Rights) มีจุดกำเนิดจากการเป็นสมาชิกชุมชนท้องถิ่นและการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ ต่อมาถูกแทนที่ด้วยกฎหมายความยากจน (Poor Law) และกฎหมายควบคุมค่าจ้างแรงงานซึ่งเป็นกฎหมายระดับประเทศที่มอบหมายให้รัฐบาลท้องถิ่นปฏิบัติ (Marshall, 1950)

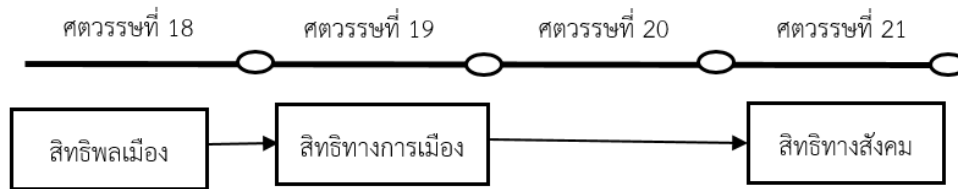
กฎหมายควบคุมค่าจ้างแรงงานซึ่งถูกมองว่าจำกัดสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพ ต่อมาได้ถูกยกเลิก เนื่องจากไปละเมิดและไม่สอดคล้องกับสิทธิพลเมืองทางเศรษฐกิจที่อนุญาตให้บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามความสนใจได้ ส่วนกฎหมายความยากจนนั้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างอภิสิทธิ์ชนเดิมกับคนรุ่นใหม่ที่สร้างตัวจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากรับรองสิทธิและเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพและการยกเลิกสถานะลูกจ้างและเปลี่ยนเป็นสถานะแรงงานที่ได้รับค่าจ้างแรงงานจากนายจ้าง และถือเป็นจุดกำเนิดของระบบความคุ้มครองทางสังคมและการแทรกแซงระบบตลาดผ่านระบบค่าจ้างแรงงาน

กฎหมายความยากจนถูกตราขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุและคนด้อยโอกาสหรือคนในสังคม ทำให้ถูกมองว่าไม่ได้เป็นกฎหมายเสริมสร้างสิทธิทาง

สังคมของคนทั่วไป เป็นเพียงกฎหมายสร้างความคุ้มครองทางสังคมให้แก่ประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น และทำให้ผู้รับความคุ้มครองทางสังคมตามกฎหมายความยากจนถูกตีตราจากสังคม

สิทธิได้รับการศึกษาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่แสดงให้เห็นพัฒนาการของสิทธิทางสังคม เนื่องจาก การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประชาชนให้มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการพัฒนา ประเทศในระบบประชาธิปไตย ดังนั้น จึงเป็นภารกิจของรัฐบาลที่ต้องจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่ เด็กและเยาวชน ซึ่งขัดแย้งกับหลักการของระบบตลาดที่ห้ามรัฐเข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทาง เศรษฐกิจและสังคม สิทธิได้รับการศึกษาภาคบังคับจึงกลายเป็นสิทธิทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของ สิทธิพลเมือง

จากทัศนะเรื่องสิทธิพลเมืองของ Marshall สามารถสรุปพัฒนาการได้ดังนี้

ภาพที่ 1 พัฒนาการของสิทธิที่แสดงถึงความเป็นพลเมือง

สิทธิพลเมือง (Civil Rights) เป็นสิทธิพื้นฐานที่จำเป็นแก่การใช้เสรีภาพของบุคคล ได้แก่ เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในความเชื่อ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และสิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม เมื่อประชาชนได้รับรองสิทธิพลเมืองโดยกฎหมายที่สำคัญ คือ กฎหมายการปฏิรูป ค.ศ. 1832 ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตามความเชื่อและศรัทธา รวมทั้งการมี กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินภายใต้ระบบทุนนิยม เป็นพื้นฐานการเกิดสิทธิทางการเมือง (Political Rights) ซึ่งเป็นเสรีภาพในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งก่อนหน้านั้นถูกจำกัดอยู่กับอภิสิทธิ์ชนบางกลุ่มเท่านั้น กล่าวได้ว่าสิทธิทางการเมืองมีพื้นฐานที่มาจากสิทธิ พลเมืองและการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมจากสังคมศักดินามาเป็นเสรีนิยมและทุนนิยม

ทั้งสิทธิพลเมืองและสิทธิต่างเป็นที่ยึดถือของสิทธิทางสังคมที่เริ่มมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต ของประชาชนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเมื่อประชาชนทั่วไปได้สิทธิทางการเมืองซึ่งก่อนหน้านี้เคยถูก จำกัดอยู่เฉพาะอภิสิทธิ์ชนแล้ว ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมในด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมด้วย การตรากฎหมายรับรองให้สิทธิทางสังคมเป็นภารกิจส่วนหนึ่งของรัฐบาล ประกอบกับสวัสดิการ สังคมบางอย่างมีความจำเป็นต่อการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมประชาธิปไตย ได้แก่ การศึกษาเพื่อ

พงษ์เทพ สันติกุล

พัฒนาคุณลักษณะของประชาชนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่สังคมอารยะ ทำให้รัฐบาลรับภารกิจจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิทางสังคมที่รัฐบาลจัดให้กับพลเมืองของตน

พัฒนาการของสิทธิและเสรีภาพจำแนกเป็น 4 ระยะ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2558) ได้แก่

ระยะที่ 1 พัฒนาการของเสรีภาพทางศาสนา ซึ่งเริ่มต้นในศตวรรษที่ 16 เป็นเสรีภาพของประชาชนในการเลือกนับถือศาสนา

ระยะที่ 2 พัฒนาการของสิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจ เริ่มต้นในศตวรรษที่ 17 สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรอง ได้แก่ กรรมสิทธิ์ เสรีภาพทำสัญญา เสรีภาพการประกอบอาชีพ

ระยะที่ 3 พัฒนาการของเสรีภาพในทางประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพของสื่อมวลชน เสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพในการสมาคม ฯลฯ เป็นเสรีภาพที่เกิดขึ้นในยุครุ่งโรจน์ทางปัญญา (Age of Enlightenment) มีเป้าหมายเพื่อใช้ความคิดแบบเหตุผล แทนการใช้ความคิดและความเชื่อแบบจารีตประเพณี เรียกว่า “แนวคิดแบบเสรีนิยม” ซึ่งเป็นแนวคิดที่ตรงข้ามกับแนวคิดของศาสนาคริสต์ และเพื่อให้ประชาชนเรียนรู้แนวคิดใหม่ มีการพัฒนาโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาลกลางเพื่อจัดการศึกษาและอบรมเด็ก และบังคับให้เด็กต้องเรียนหนังสือ เรียกว่า “การศึกษาภาคบังคับ” โดยมีเป้าหมายเพื่อขจัดแนวความคิดของศาสนาคริสต์ที่ครอบงำอยู่ให้ออกไปจากสังคม

ผลจากการพัฒนาเสรีภาพทางประชาธิปไตยทำให้ชนชั้นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแนวใหม่และเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครอง และมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจรัฐมากขึ้น

ระยะที่ 4 พัฒนาการของสิทธิสวัสดิการสังคม เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับสังคมส่วนรวม เช่น การมีงานทำ การได้รับการศึกษา การมีที่อยู่อาศัย การได้รับการดูแลด้านสุขภาพ ฯลฯ โดยตรากฎหมายเป็นเครื่องมือบังคับ สิทธิสวัสดิการสังคมเริ่มมีการพัฒนาอย่างชัดเจนในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อสังคมนำรูปแบบการจ้างแรงงานมาทดแทนลูกจ้างที่ไม่ได้ค่าแรงซึ่งถูกยกเลิกไป สิทธิสวัสดิการสังคมในยุคเริ่มต้นจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องสวัสดิการแรงงาน เช่น การจ่ายค่าจ้างแรงงานที่เป็นธรรม การกำหนดสภาพการจ้างงานเพื่ออนุรักษ์คุณภาพชีวิตแรงงาน การห้ามใช้แรงงานเด็ก การรวมตัวจัดตั้งสหภาพแรงงาน ฯลฯ ต่อมาสิทธิสวัสดิการสังคมได้ขยายขอบเขตออกไปสู่สิทธิในการศึกษาและสิทธิได้รับการดูแลสุขภาพ ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพประชาชนที่จะไปเป็นพลังพัฒนาสังคมส่วนรวมต่อไป

ในทัศนะของ Marshall สิทธิเข้าถึงสวัสดิการสังคม (Right to Welfare) เป็นสิทธิที่เป็นผลจากกฎหมาย โดยยกตัวอย่างกฎหมายความยากจน (Elizabethan Poor Law) ของอังกฤษ ตราขึ้นในปี ค.ศ. 1930 กำหนดให้สังคมทำหน้าที่ดูแลคนยากจนโดยรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการแทน

หากรัฐบาลละเลยไม่ทำหน้าที่ดังกล่าวถือว่ารัฐบาลละเลยและกระทำผิดต่อประชาชน ทาใช้กระทำผิดต่อคนยากจน (Marshall, 1981, p. 84)

การมีสิทธิเข้าถึงสวัสดิการสังคมเปลี่ยนแปลงสถานะของคนยากจนหรือยากไร้ที่รับประโยชน์สวัสดิการสังคม จากการเป็นวัตถุ (Object) หรือเป้าหมายของการบริจาคทานมาเป็นเจ้าของสิทธิสวัสดิการตามกฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า กฎหมายกำหนดให้คนยากจนหรือยากไร้มีสิทธิเข้าถึงสวัสดิการ และประชาชนในสังคมมีภาระผูกพันต่อการจัดเตรียมสวัสดิการนั้นๆ แม้ว่าในกฎหมายของบางประเทศในขณะนั้น เช่น นอร์เวย์ สวีเดน ฯลฯ ไม่ได้กำหนดให้การได้รับสวัสดิการสังคมเป็นสิทธิตามกฎหมายของคนยากจนหรือยากไร้ แต่กำหนดให้คนเหล่านี้ได้รับความช่วยเหลือตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานแทน มีลักษณะเช่นเดียวกับสิทธิ แต่เป็นสิทธิที่คนยากจนหรือยากไร้ไม่สามารถฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้รัฐบาลปฏิบัติได้ ทำได้เพียงการยื่นข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวเท่านั้น (Marshall, 1981)

สหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1940 กำหนดให้สิทธิเข้าถึงสวัสดิการสังคมของคนยากจนหรือยากไร้เป็น “สิทธิได้รับการบรรเทาความเดือดร้อน” (Right to relief) ซึ่งกลายเป็นปัญหาในการตีความ ศาลยุติธรรมได้ถูกร้องขอให้ตีความในแต่ละกรณีว่าใครคือคนเดือดร้อนที่ควรได้รับสิทธิความเดือดร้อนที่ควรได้รับการบรรเทาคืออะไร รัฐควรให้ความช่วยเหลืออย่างน้อยเพียงใด ยกตัวอย่าง กรณีข้อร้องเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดที่ถูกตัดแทนป่าทั้งก้าทำลายแปลงเพาะปลูกจนเสียหายหมดสิ้นไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เจ้าหน้าที่รัฐผู้รับผิดชอบการบรรเทาทุกข์ดังกล่าวร้องขอให้ศาลยุติธรรมตีความในกรณีนี้ว่า ใครคือคนที่ควรจะได้รับการบรรเทาความเดือดร้อน และความเดือดร้อนที่ต้องได้รับการบรรเทาคืออะไร ศาลพิจารณาว่าเกษตรกรผู้ได้รับความเสียหายคือกลุ่มผู้เดือดร้อนที่รัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ โดยให้ความช่วยเหลือเพียงแค่อำนาจสำหรับบริโภคเป็นอาหารเท่านั้น รัฐบาลไม่มีหน้าที่ต้องให้ข้าวโพดสำหรับเป็นเมล็ดพันธุ์สำหรับเพาะปลูกผลจากการพิจารณาดังกล่าวทำให้เกษตรกรไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดสำหรับการเพาะปลูกซึ่งจะส่งผลให้ปีหน้ารัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือดังกล่าวอีกเนื่องจากไม่มีผลผลิตที่จะนำไปจำหน่าย และสถานการณ์จะดำเนินไปซ้ำรอยเดิมทุกๆ ปี จนกว่าเกษตรกรจะมีเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดสำหรับการเพาะปลูก การฟ้องคดีโดยผู้มีสิทธิได้รับการบรรเทาความเดือดร้อนมักจบลงด้วยความพ่ายแพ้เสมอ (Abbott, 1940 cited in Marshall, 1981)

การพิจารณาว่าใครสมควรได้สิทธิหรือไม่ได้สิทธินั้นมองอีกมุมหนึ่งก็คือ “การทดสอบความจำเป็น” (Means Test) ของผู้สมควรได้รับสิทธิในตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการใช้ดุลพินิจของบุคคลที่กฎหมายมอบอำนาจให้ตัดสินใจ

พงษ์เทพ สันติกุล

สิทธิที่ต้องผ่านกระบวนการใช้ดุลพินิจดังกล่าวนี้ Marshall เรียกว่า สิทธิที่ไม่สมบูรณ์ (Not fully Legal) การทดสอบความจำเป็นทำให้สิทธิสวัสดิการสังคมด้อยค่าลง สิทธิสวัสดิการสังคมที่สมบูรณ์คือ สิทธิที่ปราศจากเงื่อนไขใดๆ ในการเข้าถึงและใช้สิทธิ (Beveridge, 1942 cited in Marshall, 1981)

สิทธิสวัสดิการในทัศนะของ Marshall ไม่ใช่สิทธิมนุษยชนที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด แต่เป็นสิทธิที่เกิดจากความเห็นพ้องร่วมกันของคนในสังคมที่จะมอบให้กับคนในสังคมเดียวกัน

สิทธิสวัสดิการต้องควบคู่ไปกับหน้าที่ของผู้รับสวัสดิการด้วย กล่าวคือ เมื่อได้รับประโยชน์จากสวัสดิการสังคมแล้วผู้รับประโยชน์ต้องมีหน้าที่ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ป้องกันหรือหลีกเลี่ยงไม่ใช้สวัสดิการบางประเภท รวมทั้งไม่พึ่งพิงประโยชน์นั้นนานจนเป็นภาระแก่สังคม เช่น การใช้ประโยชน์จากสวัสดิการด้านการศึกษาให้คุ้มค่าเพื่อเป็นพลังการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น การรักษาสุขภาพตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ประโยชน์จากสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล การกลับเข้าสู่ระบบแรงงานโดยไม่พึ่งพิงสวัสดิการสำหรับผู้ว่างงานนานเกินไป

สิทธิมนุษยชนถูกยอมรับว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน ซึ่งกฎหมายที่ตราขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อจำกัดสิทธิของรัฐบาลเพื่อไม่ให้ใช้สิทธิเกินอำนาจที่ประชาชนมอบหมายหรือละเมิดสิทธิของประชาชน ต่อมาเกิดพัฒนาการสิทธิสวัสดิการสังคมขึ้นมา เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล ฯลฯ สิทธิเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นสิทธิคนละประเภทกับสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจากพัฒนาการทางสังคมและเป็นสิทธิภาคบังคับให้รัฐบาลมีภารกิจที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามสิทธิ นั้น

สิทธิสวัสดิการไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิที่ได้เปล่าเสมอไป สิทธิบางประเภทผู้รับอาจต้องจ่ายต้นทุนบางส่วนด้วย แต่ไม่เหมือนการจ่ายราคาในระบบตลาด

ในทัศนะของ Marshall สิทธิสวัสดิการสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะบางประเภท เช่น สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ ไม่ได้มีเหตุผลรองรับเช่นเดียวกับสวัสดิการด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข แต่มีที่มาจากความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคมที่มีต่อกลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเช่นเดียวกัน (Marshall, 1981) เช่นเดียวกับผู้รับสวัสดิการประเภทอื่นๆ

สิทธิสวัสดิการต้องควบคู่ไปกับภารกิจการให้สวัสดิการ จึงจะเกิดสวัสดิการที่เป็นจริงขึ้นได้ สวัสดิการสังคมได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกสังคมและในทางกลับกันสังคมก็คาดหวังว่าผู้รับสวัสดิการสังคมก็มีหน้าที่ปฏิบัติตนให้พ้นจากความเดือดร้อนโดยไม่ซักช้า

สิทธิสวัสดิการ คือ สิทธิส่วนรวมของคนในสังคมอย่างยุติธรรม (The rights to welfare is the rights to fair share) (Marshall, 1981)

ระหว่างสิทธิที่เป็นองค์ประกอบของความเป็นพลเมือง Marshall ให้ความสำคัญกับสิทธิทางสังคมมากที่สุด สิทธิทางสังคมซึ่งรับรองสิทธิของบุคคลที่จะได้รับสิ่งของจำเป็นและเพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตได้ตามความต้องการ การได้รับโอกาสการมีส่วนร่วมในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมทั้งการได้รับทรัพยากรขั้นพื้นฐานที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตและมีอิสระในการเลือกสิ่งต่างๆ ของตน ภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

Marshall เชื่อว่ารัฐบาลต้องเป็นกลไกสำคัญในการกระจายซ้ำทรัพยากรด้วยกระบวนการทางภาษีเพื่อสร้างโอกาสทางสังคมที่เท่าเทียมกันระหว่างพลเมือง เช่น การจัดการศึกษาภาคบังคับ ช่วยให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีโอกาสและความพร้อมในการยกระดับความเป็นอยู่ของตนเองให้สูงขึ้น พร้อมๆ กับเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่

การได้รับสิทธิทางสังคมมีที่มาจากการเป็นสมาชิกของสังคม ได้แก่ การศึกษาและสวัสดิการสังคมอื่นๆ จะเป็นเครื่องมือช่วยปกป้องบุคคลให้ปลอดภัยจากความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตและเป็นเครื่องมือสร้างความคุ้มครองทางสังคมให้เมื่อบุคคลตกอยู่ในสภาวะยากลำบากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แตกต่างจากการได้รับความช่วยเหลือจากการกุศลหรือความช่วยเหลืออื่นๆ ที่ทำให้ผู้รับถูกตีตราจากสังคม

สวัสดิการสังคมเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมใหม่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของคนในสังคมบนความเท่าเทียมกัน (Moses, 2017)

ในขณะที่ Marshall กำลังคิดและเขียนเรื่องความเป็นพลเมืองนั้น เป็นช่วงเวลาเดียวกับการจัดทำแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในระดับสากล ในระหว่างปี ค.ศ. 1946-1948 สหประชาชาติ (United Nation) เริ่มนำแนวคิดและหลักเกณฑ์ที่จะบรรจุไว้ใน “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” (Universal Declaration of Human Rights) เสนอต่อรัฐสมาชิกเพื่อให้เห็นชอบ

Marshall นำเสนอสิทธิพลเมืองแตกต่างไปจากสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ กล่าวคือ สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิระดับสากลไม่ผูกพันให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตาม แต่สิทธิพลเมืองเป็นสิทธิระดับรัฐที่ผูกพันให้รัฐต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธินั้นๆ

สิทธิมนุษยชนถูกมองว่าช่วยเสริมความเข้มแข็งให้กับสิทธิพลเมือง และในบางครั้งช่วยปกป้องการใช้อำนาจรัฐคุกคามสิทธิพลเมือง (Davy, 2014)

สิทธิมนุษยชนแม้จะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน แต่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติของรัฐสมาชิกที่ให้คำรับรองหรือให้สัตยาบันไว้ สำหรับการกำหนด

พงษ์เทพ สันติกุล

แนวนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่า รัฐสมาชิกที่ให้คำรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต้องคำนึงถึงและนำแนวปฏิบัติของสิทธิมนุษยชนไปใช้สำหรับกำหนดสิทธิพลเมืองโดยไม่สามารถละเลยได้

การควบคุมตรวจสอบของสหประชาชาติในการปฏิบัติตามแนวทางสิทธิมนุษยชนกระทำผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่รัฐสมาชิกที่ให้คำรับรองต้องจัดตั้งขึ้นเพื่อตรวจสอบสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศนั้นๆ แล้วจัดทำเป็นรายงานประจำปีเสนอต่อสหประชาชาติ

รัฐที่นำสิทธิมนุษยชนที่กำหนดในปฏิญญามาปฏิบัติสามารถตีความได้หลากหลาย เนื่องจากในปฏิญญากำหนดขอบเขตสิทธิมนุษยชนไว้กว้าง ทำให้การนำมาปฏิบัติไม่มีปัญหามากนัก

สิทธิมนุษยชนนำหลักการของความเป็นพลเมืองที่เสนอโดย T.H. Marshall มาใช้เป็นพื้นฐานของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีลักษณะเป็นสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของรัฐที่จะช่วยให้ประชาชนมีชีวิตและมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม ยิ่งไปกว่านั้นปฏิญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1993 ยืนยันชัดเจนว่า สวัสดิการสังคมเป็นเครื่องมือเอาชนะความยากจนและการถูกกีดกันทางสังคม (Dean, 2007) แต่อย่างไรก็ตาม หลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นหลักการระดับนานาชาติมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสังคม (Social Policy) น้อยกว่า หลักสิทธิพลเมืองซึ่งเป็นหลักการระดับชาติ

สิทธิพลเมืองที่มีสิทธิทางสังคมหรือสิทธิสวัสดิการสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งได้ถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญการปกครองประเทศในหมวดสิทธิพลเมืองอย่างเฉพาะเจาะจงและเป็นรูปธรรม เป็นผลให้รัฐบาลต้องนำไปดำเนินการกำหนดนโยบายและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (กฎหมายลูก) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีและใช้สิทธิได้ตามรัฐธรรมนูญ ทำให้สิทธิพลเมืองมีผลบังคับใช้ได้มากกว่าสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นหลักการที่กำหนดไว้เพียงกว้างๆ เท่านั้น

รัฐบาลใช้กฎหมายสวัสดิการสังคมเป็นเครื่องมือสร้างสิทธิสวัสดิการสังคมแก่พลเมืองเนื่องจากกฎหมายสร้างภารกิจผูกพันรัฐบาลต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย เช่น กฎหมายสวัสดิการผู้สูงอายุ คนพิการ กฎหมายประกันสังคม กฎหมายการศึกษาภาคบังคับ ฯลฯ

ลักษณะของกฎหมายที่ให้สิทธิสวัสดิการที่สำคัญ คือ 1) รับรองการใช้สิทธิด้านสวัสดิการของประชาชน 2) ประชาชนสามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายได้ 3) กำหนดให้เป็นภารกิจของหน่วยงานรัฐบาลซึ่งต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการไว้ด้วย

กฎหมายที่ไม่เข้าลักษณะดังกล่าวมานี้ไม่ถือเป็นกฎหมายสวัสดิการ (Magnussen and Nilssen, 2011)

ในทางวิชาการ การศึกษาสิทธิขั้นพื้นฐานจัดอยู่ในการศึกษาวิชากฎหมายมหาชน โดยเฉพาะในวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ (ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์, 2561) รัฐธรรมนูญบัญญัติให้บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานในรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันองค์กรรัฐทุกองค์กร รวมถึงฝ่ายปกครองด้วย

สิทธิและเสรีภาพพัฒนาจากสิทธิและเสรีภาพของชนชั้นกลางในยุโรป ซึ่งได้บังคับให้ขุนนางและกษัตริย์ให้หลักประกันในสิทธิและเสรีภาพบางประการแก่ตน สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวมีผลบังคับใช้แต่เฉพาะชนชั้นกลางเท่านั้น ไม่บังคับใช้ถึงบุคคลโดยทั่วไป (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2558)

ในอดีตเมื่อสิทธิมนุษยชนเริ่มได้รับความสนใจ สิทธิขั้นพื้นฐานของเอกชนถูกมองว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชนจากการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งเป็นกฎหมายจำกัดขอบเขตการใช้อำนาจปกครองของรัฐ

สิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะหลักการของกฎหมายมหาชนและรัฐธรรมนูญ คือ อำนาจของปัจเจกบุคคลที่สามารถยกขึ้นยันอำนาจรัฐเพื่อให้รัฐงดเว้นการกระทำทั้งหลายที่ก้าวล่วงดินแดนอิสระของปัจเจกบุคคล ความเข้าใจต่อผลของสิทธิขั้นพื้นฐานของเอกชนที่มีต่อรัฐคือ รัฐมีหน้าที่แต่เพียงงดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน รัฐไม่มีหน้าที่ต้องกระทำการใดๆ อันเป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิของประชาชน แต่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ในเงื่อนไขทางสังคมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หากปราศจากความคุ้มครองหรือส่งเสริมการใช้สิทธิจากรัฐแล้ว บุคคลไม่สามารถมีและใช้สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญได้ เช่น ถ้ารัฐไม่จัดการศึกษาระดับพื้นฐานที่เพียงพอให้แก่ประชาชนแล้ว ประชาชนบางกลุ่มอาจไม่ได้สามารถเข้ารับการศึกษาตามสิทธิที่มีได้ ถ้ารัฐไม่คุ้มครองลูกจ้างไม่ให้ถูกนายจ้างจ่ายค่าจ้างแรงงานที่ไม่เป็นธรรมแล้ว ลูกจ้างอาจถูกนายจ้างเอาเปรียบ เนื่องจากนายจ้างมีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าได้

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่มีผลผูกพันการใช้อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ สิทธิขั้นพื้นฐานเป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจึงมีผลให้รัฐต้องให้ความคุ้มครองและส่งเสริมให้ประชาชนมีและใช้สิทธิขั้นพื้นฐานได้ กล่าวคือ ฝ่ายนิติบัญญัติต้องตรากฎหมายลูกที่ส่งเสริมสนับสนุนการมีและใช้สิทธิของประชาชนให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญจะตรากฎหมายที่ขัดหรือจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานไม่ได้ ฝ่ายบริหารต้องจัดเตรียมจัดหา รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ประชาชนมีและใช้สิทธิขั้นพื้นฐานได้ ฝ่ายตุลาการมีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูกที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐาน

สิทธิขั้นพื้นฐานที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญไม่มีสิทธิหนึ่งสิทธิใดมีลำดับศักดิ์ที่สูงกว่ากัน ยกเว้นสิทธิขั้นพื้นฐานเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีลำดับขั้นสูงกว่าสิทธิขั้น

พงษ์เทพ สันติกุล

พื้นฐานประเภทอื่นๆ โดยรัฐธรรมนูญจะรับรองโดยใช้คำว่า “ล่วงละเมิดมิได้” (ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์, 2561)

ลักษณะสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1) เป็นสิทธิเชิงป้องกันอำนาจรัฐ ป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งเป็นสิทธิธรรมชาติที่มีมาก่อนมีรัฐและมีกฎหมาย รัฐมีหน้าที่ดเว้นการกระทำที่จะล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิพลเมือง” สิทธิขั้นพื้นฐานเชิงป้องกันที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เช่น มาตรา 26 จำกัดการใช้อำนาจรัฐตรากฎหมายขัดต่อสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรอง กฎหมายนั้นต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินกว่าเหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ ฯลฯ

2) เป็นสิทธิเชิงเรียกร้องที่ก่อให้เกิดภารกิจแก่รัฐ ทำให้รัฐมีหน้าที่ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีและใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เรียกว่า “สิทธิทางสังคม” แม้เป็นสิทธิที่กำหนดภารกิจให้รัฐต้องดำเนินการ แต่ประชาชนมีสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการได้ในระดับหนึ่ง เช่น รัฐมีข้อจำกัดด้านงบประมาณไม่สามารถจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยได้ทุกคน ผู้มีรายได้น้อยที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยมีสิทธิเพียงให้รับรับรองความเสมอภาคในการเป็นเจ้าของ ที่อยู่อาศัยที่รัฐจัดหาให้เท่านั้น ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้รัฐต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยที่มีสิทธิทุกคนได้ สิทธิขั้นพื้นฐานเชิงเรียกร้องที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เช่น มาตรา 41 คู่ครองและรับรองสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐและการฟ้องร้องและร้องทุกข์เนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของหน่วยงานรัฐ มาตรา 47 คู่ครองและรับรองสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ

3) เป็นสิทธิการมีส่วนร่วม เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในรัฐที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นสิทธิแสดงเจตจำนงในฐานะพลเมืองเพื่อกำหนดทิศทางการเมืองภายในรัฐ หรือเรียกว่า “สิทธิทางการเมือง” สิทธิการมีส่วนร่วมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เช่น มาตรา 44 คู่ครองและรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา 45 คู่ครองและรับรองสิทธิในการจัดตั้งพรรคการเมืองของและหน้าที่ของพรรคการเมือง ฯลฯ

4) เป็นหลักการคุ้มครองสถาบันทางกฎหมาย เป็นการคุ้มครองสิ่งหรือสถาบันที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ สถาบันทางกฎหมายเอกชน เช่น การสมรส ครอบครัว การรับมรดก ฯลฯ และสถาบันทางกฎหมายมหาชน เช่น ระบบราชการ สื่อสารมวลชน ฯลฯ รัฐธรรมนูญกำหนดหน้าที่แก่ฝ่ายนิติบัญญัติให้ต้องงดเว้นหรือหลีกเลี่ยงการตรากฎหมายที่เป็นผลยกเลิกสถาบันทางกฎหมายเหล่านี้ การคุ้มครองสถาบันทางกฎหมายกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เช่น มาตรา 37 คຸ້ມครองและรับรองสิทธิในทรัพย์สินและการรับมรดก มาตรา 48 คຸ້ມครองและรับรองสิทธิของมารดา ก่อนและหลังคลอดบุตร ฯลฯ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาหน้าที่ของสิทธิขั้นพื้นฐานในมุมมองทางทฤษฎี สิทธิขั้นพื้นฐานยังเป็นหลักการพัฒนาจากรัฐเสรีนิยมไปสู่การเป็นรัฐสวัสดิการ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐเข้าไปแทรกแซงกลไกตลาดในระบบเสรีนิยม โดยการส่งเสริมหรือสนับสนุนสวัสดิการสังคมแก่ประชาชน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ได้ตามมาตรฐานของสังคม และมีความสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนตามสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ได้ เรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิทางสวัสดิการสังคม” (Social Welfare Rights)

สรุป

ปัจจุบันสิทธิทางสวัสดิการสังคมกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของประชาชน ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนให้สามารถดำรงอยู่และต่อสู้กับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับมาตรฐานของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

บางประเทศจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนของตนโดยใช้ระบบรัฐสวัสดิการที่รัฐเป็นกลไกหลัก ในขณะที่บางประเทศจัดโดยใช้กลไกตลาดเพราะเชื่อว่ามีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดสรรทรัพยากรทางสังคม และหลายๆ ประเทศใช้ทั้งสองกลไกผสมผสานกัน แต่ไม่ว่าจะใช้ระบบใดก็ตาม สิ่งที่เป็นหลักการพื้นฐานเบื้องต้นที่ทุกประเทศยอมรับ คือ สวัสดิการสังคมเป็นสิทธิของประชาชนและเป็นภารกิจสำคัญของรัฐบาล เป็นสิทธิที่มีพัฒนาการทางความคิดและยึดถือปฏิบัติมาเป็นเวลานาน แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้างตามการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อม แต่สาระสำคัญของความเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนต้องได้รับการตอบสนองจากรัฐบาลยังคงดำรงอยู่

สวัสดิการสังคมที่จัดโดยกลไกรัฐได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในด้านลบจากกลุ่มที่เชื่อมั่นในแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการของปัจเจกบุคคลที่มีความหลากหลายมากขึ้น การแทรกแซงของรัฐในการจัดสวัสดิการสังคมโดยใช้วิธีการกระจายซ้ำทรัพยากรทางสังคมผ่านระบบภาษีอากรเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรูปแบบหนึ่ง เพราะคนกลุ่มนี้เชื่อว่าควรให้กลไกตลาดและระบบการซื้อขายสวัสดิการสังคมเป็นผู้ตัดสินว่าใครควรได้รับสวัสดิการสังคม ได้รับในรูปแบบใด และได้รับในจำนวนเท่าไร

พงษ์เทพ สันติกุล

แต่ไม่ว่าจะเป็นการจัดสวัสดิการด้วยรูปแบบและกลไกระบบใด สิทธิพลเมืองจะถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเพื่อให้รัฐบาลต้องนำไปปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นนโยบายและตราเป็นกฎหมายงบประมาณเพื่อให้มีสภาพบังคับ และประชาชนสามารถฟ้อง/เรียกร้องให้รัฐบาลต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายได้

T.H. Marshall นำเสนอความคิดเรื่องความเป็นพลเมืองในปี ค.ศ. 1950 แนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับทั้งในวงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ ในทางวิชาการปรากฏว่าแนวคิดเรื่องความเป็นประเด็นการศึกษาทั้งในด้านสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา ฯลฯ และได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายของสิทธิสวัสดิการสังคมใหม่ ในทางปฏิบัติประเทศอังกฤษและประเทศอื่นๆ ในยุโรปนำแนวคิดความเป็นพลเมืองมาเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการสังคมของตน

สิทธิพลเมืองที่เคยได้รับการถกเถียงว่ามีอยู่จริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงคำกล่าวอ้างของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่ปฏิเสธแนวคิดเสรีนิยมและกลไกตลาดเท่านั้น ปัจจุบันได้รับการยอมรับโดยคณาจารย์ว่ามีอยู่จริง โดยแทบจะไม่มีใครตั้งคำถามถึงการมีอยู่ ภายหลังจากการทดสอบมาเป็นเวลานานว่าเป็นสิทธิที่มีขึ้นเพื่อลดความกลัว สร้างความมั่นคงแก่มนุษย์ และสร้างความสงบเรียบร้อยแก่สังคม ซึ่งเป็นเจตจำนงสำคัญอันจะขาดเสียมิได้ประการหนึ่งของการมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์

ในอดีตสิทธิพลเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อจำกัดอำนาจรัฐ ป้องกันรัฐใช้อำนาจละเมิดสิทธิของประชาชน ปัจจุบันกลายมาเป็นเครื่องมือวัดความสามารถและประสิทธิภาพของรัฐบาลในการตอบสนองความต้องการและการใช้สิทธิพลเมืองในด้านต่างๆ ของประชาชน เช่น การมีและใช้สิทธิทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การมีสิทธิและโอกาสเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมในการมีอาชีพและรายได้ที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตน การมีโอกาสมีส่วนร่วมทางสังคมโดยไม่ถูกแบ่งแยกด้วยความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว ความเชื่อ และสิทธิได้รับสวัสดิการสังคมในรูปแบบและด้วยวิธีการต่างๆ อย่างเท่าเทียม

สิทธิพลเมืองได้รับการจำแนกออกเป็นสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม ตามพัฒนาการของสิทธิแต่ละประเภท และตามความจำเป็นที่ต้องได้รับการสถาปนาสถาบันที่ทำหน้าที่คุ้มครอง รับรอง และส่งเสริมการมีและใช้สิทธิเหล่านั้นๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยสถาบันตุลาการเป็นสถาบันหลักของสิทธิพลเมือง รัฐสภาเป็นสถาบันหลักของสิทธิทางการเมือง และรัฐบาลและศาลยุติธรรมเป็นสถาบันหลักของสิทธิทางสังคม

สิทธิสวัสดิการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิทางสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความอยู่ดีกินดีและความมั่นคงทางสังคมให้กับประชาชน

สิทธิพลเมืองถูกนำไปกำหนดเป็นหนึ่งในบทบัญญัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ เพื่อให้รัฐสมาชิกที่ให้คำรับรองหรือให้สัตยาบันใช้เป็นแนวปฏิบัติ ทำให้สิทธิพลเมืองมีความสำคัญในระดับสากลนอกเหนือจากมีความสำคัญในระดับประเทศแล้ว

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2556). รายงานการศึกษาเรื่องการจัดทำตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนเบื้องต้นตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2530). ทฤษฎีระบบการเมืองไทย กรอบการวิเคราะห์ไตรลักษณ์รัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์. (2561). ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2558). หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญพัฒน์.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ พ.ศ. 2536 เล่มที่ 32 เรื่องที่ 4 สิทธิมนุษยชน. (2536). วันที่ค้นข้อมูล 20 สิงหาคม 2561, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=32&chap=4&page=chap4.htm>
- อรณิข รุ่งธิพานนท์. (2553). รัฐสภาสหราชอาณาจักร: สภาสามัญ สภาขุนนาง หน่วยงานสนับสนุน. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2561). สิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- Davidson, H. (1982). *Second Treatise of Government*. USA: Wiley & Sons.
- Davy, U. (2014). How Human Rights Shape Social Citizenship: on Citizenship and The Understanding of Economic and Social Rights. *Washington University Global Studies Law Review*, 13(2).

- Dean, H. (2007). Social Policy and Human Rights: Re-thinking the Engagement. *Social Policy & Society*, 7(1), 1–12.
- Magnussen, A. M., & Nilssen, E. (2011). Juridification and the Construction of Social Citizenship. *Journal of Law & Society*, 40(2), 228-248.
- Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and Social Class*. London: Cambridge at The University Press.
- Marshall, T. H. (1981). *The Right to Welfare*. New York: The Free Press.
- Moses, J. (2017). Social Citizenship and Social Rights in an Age of Extremes: T. H. Marshall's Social Philosophy in the longue durée. *Modern Intellectual History*, 16(1), 155-184.
- Springborg, P. (2017). *The Cambridge Companion to Hobbes's Leviathan*. New York: Cambridge University Press.
- Stephenson, J. D. (2010). The Social Rights of Citizenship. In Francis G.C., Leibfried, S. Lewis, J., Obinger, H. and Pierson, C., (Ed.), *The Oxford Handbook of The Welfare State*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Wright, C. D. (2008). *Rousseau's the social contract: a reader's guide*. London: Continuum.